

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår dato: 28.05.2025

Vår ref.: 202504181-3 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Vedtak om innkalling til konsesjonsbehandling for kraftverket Bergerfoss I i Randselva, Jevnaker kommune

Bergerfoss I og Bergerfoss II har begge inntak direkte i Randsfjorden og utnytter fallet fra Randsfjorden og rett nedstrøms dammen. Den 7. mars 2025 varslet NVE mulig innkalling til konsesjonsbehandling av både Bergerfoss I, som er eid av Einar Michael Borch, og Bergerfoss II, som er eid av AS Randsfjord Tremasse- & Papirfabrikk. For vurderinger knyttet til Bergerfoss II, så viser vi til vedtaket vi har gjort i denne saken i dag (sak med vår referanse 202504008-3).

Bakgrunn

I forbindelse med høringen av melding for utredningsprogrammet for det nye kraftverket Randselva kraftverk, mottok NVE en anmodning om å kalle inn kraftverkene i Randselva til konsesjonsbehandling. Hensynet til storørreten og elvemuslingen i vassdraget var bakgrunnen for anmodningen.

Kraftverkene i Randselva og reguleringen av Randsfjorden påvirker miljøforholdene i Randselva, som har bestander av storørret og elvemusling. I brev fra NVE datert 3. juli 2023 ba vi om kommentarer fra kraftverkseierne av de konsesjonsløse kraftverkene i Randselva om konkrete forhold knyttet til en mulig innkalling til konsesjonsbehandling. Dæhlin Sand Advokatfirma har, på vegne av kraftverkseieren i Bergerfoss I, den 29. september 2023 kommentert at NVE må gjøre en vurdering av om det for hvert enkelt kraftverk foreligger sterke miljømessige hensyn som gjør at konsesjonsbehandling kan besluttes. Dæhlin viser videre til at de mener:

«(...)det ikke foreligger «sterke miljømessige hensyn» som gir grunnlag for å beslutte at Bergerfoss 1 må ha konsesjon. Verken hensynet til storørreten, elvemuslingen eller vannforvaltningsplanen tilsier at det er behov for å fastsette vilkår for kraftproduksjonen.»

Viul Kraft AS ba i sin kommentar av 15. september 2023 NVE om å avvente en eventuell innkalling av de konsesjonsløse kraftverkene noe. Begrunnelsen for dette var et ønske om at sakene i vassdraget, vilkårsrevisjon i Randsfjorden, konsesjonssøknad for Randselva kraftverk og for de konsesjonsløse kraftverkene i Randselva, skulle sees i sammenheng.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett:

www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Med bakgrunn i kommentarene fra Viul kraft AS valgte NVE å avvente videre saksbehandling for alle de konsesjonsløse kraftverkene i Randselva.

Varsel om mulig innkalling

Den 7. mars 2025 varslet NVE kraftverkseierne i Randselva om mulig innkalling av de konsesjonsløse kraftverkene til konsesjonsbehandling, jf. vannressursloven § 66 tredje ledd. Samme dag vedtok vi åpning av vilkårsrevisjon for reguleringen i Randsfjorden.

I brev av 1. april 2025 kommenterer Dæhlin Sand Advokatfirma, på vegne av Einar Michael Borch, varselet. De mener det ikke foreligger «*tilstrekkelig rettslig eller faktisk grunnlag for å innkalle Bergerfoss 1 til konsesjonsbehandling.*» De underbygger dette med at terskelen for å kalle inn til konsesjonsbehandling er høy, jf. Ot.prp. nr. 39 (1998-99), og at om «sterke miljømessige hensyn» foreligger må vurderes konkret for det enkelte vassdragstiltaket. De mener NVE ikke gjør en slik konkret vurdering i varslet og mener det er uriktig rettsanvendelse.

De hevder det ikke foreligger miljømessige hensyn som gjør seg gjeldende for Bergerfoss I spesifikt. Videre at de ikke kan se at en innkalling av Bergerfoss I skal kunne bidra med miljøforbedrende tiltak ut over det som pålegges regulanten gjennom vilkårsrevisjonen av Randsfjorden. Et tiltak som de mener krever innkalling er om NVE vurderer et krav om slipp av vann over dammen, men her viser de til nasjonale føringer til vannforskriftsarbeidet som sier at terskelen skal være høy for å pålegge aktuelle tiltak som kan medføre krafttap. De hevder miljømål i vannforvaltningsplanen neppe kan brukes som begrunnelse for innkallingen.

Det påpekes at miljømålet for vannforekomsten ved Bergerfoss er nådd. Og at de tiltak som er nødvendig for at vannforekomstene lenger ned i Randselva skal nå sine miljømål, jf. vannforvaltningsplanen, må gjennomføres i kraftverkene nedstrøms Bergerfoss, ved fastsettelse av manøvreringsreglement for Randsfjorden og/eller i vilkårsrevisjonen for Randsfjorden.

Etter Borchs syn kan heller ikke hensynet til storørreten eller elvemuslingen begrunne innkallingen. Også her viser de til vilkårsrevisjonen.

Kommentaren avsluttes med følgende om eventuell videre saksgang:

«Dersom NVE, til tross for manglende rettslig eller faktisk grunnlag, likevel skulle vedta å innkalle Bergerfoss 1 til konsesjonsbehandling, er Borch enig i at saken må ses i sammenheng med vassdragsrevisjonen i Randselva, konsesjonspliktutredning av de øvrige kraftverkene i Randselva og behandling av en eventuell konsesjonssøknad for Randselva kraftverk. Dette er avgjørende for å forhindre unødig ressursbruk og for å sikre at det ikke pålegges mer tyngende vilkår enn nødvendig.»

NVE har også varslet mulig innkalling av Bergerfoss II til konsesjonsbehandling (se vår sak 202504008-3).

NVEs vurdering

Kraftverket Bergerfoss I har ikke konsesjon etter vannressursloven. Det er derfor ikke knyttet vilkår etter vannressursloven til driften av kraftverket. NVE kan kalle inn kraftverk til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66, dersom vi mener det foreligger et «særskilt tilfelle».

NVENorges vassdrags-
og energidirektorat

Som Dæhlin Sand Advokatfirma skriver i kommentaren til varselet, sier forarbeidene til loven at det skal foreligge «sterke miljømessige hensyn» for at det skal foreligge et «særlige tilfelle» som gir rettslig grunnlag for innkalling til konsesjonsbehandling, jf. vannressursloven § 66 tredje ledd siste punktum.

I «*Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret*» (Gladsø m.fl., 2020, s. 12) er storørretbestanden i Tyrifjorden med Drammenselva og Randselva vurdert til å ha så stor verdi at bestanden er foreslått som kandidat til å bli nasjonalt storørretvassdrag. NVE er ikke kjent med kunnskap som slår fast om storørreten i Tyrifjorden kunne vandre helt opp til Randsfjorden eller om det er snakk om to forskjellige storørretbestander. Vi vet heller ikke om det var utløpsgytende storørret i Randsfjorden før dammen ble etablert.

Det er dokumentasjon på elvemusling i Randselva tilbake til 1700-tallet, og det er gjort flere undersøkelser i elva de siste tiårene, med funn av elvemusling både rett oppstrøms dammen i Randsfjorden, og i elva mellom Bergerfoss og Kistefoss. Elvemusling har status som sårbar (VU) i norsk rødliste for arter. Bestanden av elvemusling i Randselva karakteriseres i dag som liten og fragmentert, med liten eller ingen rekruttering. Tilstedeværelsen av elvemusling på begge sider av dammen, slår iallfall fast at det har vært ørret som har vandret mellom elva og Randsfjorden i deres levetid. For å få tilbake rekrutteringen i elvemuslingbestanden og få tilbake genflyten mellom individene som nå er delt av dammen, er det nødvendig å vurdere vandringsløsninger for ørret forbi dammen. NVE mener det er nødvendig med en helhetlig behandling der reguleringen av Randsfjorden og kraftverkene i Randselva sees i sammenheng.

Bergerfoss I kraftverk ligger i Randselva med vannforekomst 012-3073-R Bergertjernet - Bergerfoss oppstrøms og vannforekomsten 012-3072-R Randselva Bergerfoss – Kistefoss. Begge vannforekomstene er registrert som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF), med påvirkningseffekten endret habitat som følge av morfologiske endringer. Vannforekomsten oppstrøms kraftverket har godt økologisk potensial, men er tilknyttet Randsfjorden (012523-L), som har moderat økologisk potensial. Miljøtilstanden i vannforekomsten nedstrøms kraftverket er vurdert til godt økologisk potensial. For fisk er tilstanden vurdert som *dårlig*.

I Regional plan for vannforvaltning i Innlandet og Viken, for planperioden 2022-2027, er tre vannforekomster knyttet til Randselva ført opp på vedlegg 3 i Klima- og miljødepartementets godkjenning av planen. Dette medfører at de har miljømål som kan medføre andre tiltak enn krafttap for vannkraftsektoren (tabell 1). Miljømålet for sterkt modifiserte vannforekomster blir fastsatt på grunnlag av en vurdering av hvilke avbøtende tiltak som er realistiske å gjennomføre i vannforekomsten. Fristen for å nå miljømålet er innen 2027.

Tabell 1: Vannforekomstene i Randselva som er på vedlegg 3 (miljømål som kan medføre andre tiltak enn krafttap) i Regional plan for vannforvaltning i Innlandet og Viken for planperioden 2022-2027. SMVF: Sterkt modifisert vannforekomst. MØP: Moderat økologisk potensial. GØP: Godt økologisk potensial.

Vannforekomst ID	Vannforekomst-navn	Naturlig/S MVF	Økologisk tilstand/potensial	Miljømål	Vedlegg 3
012-3046-R	Randselva Askerudfoss – Viulfoss	SMVF	MØP	GØP	Ja

NVENorges vassdrags-
og energidirektorat

012-3048-R	Randselva Dam oppstrøms Askerudfoss – Askerudfoss	SMVF	MØP	GØP	Ja
012-3049-R	Randselva Kistefoss – dam oppstrøms Askerudfoss	SMVF	MØP	GØP	Ja

Siden forarbeidene til vannressursloven kom, har det skjedd en utvikling i bruken av innkalling til konsesjonsbehandling som et verktøy til å få på plass miljøforbedringer. Ofte er bruken av verktøyet knyttet til vassdrag som har miljømål i vannforvaltningsplanene. NVE viser, som også påpekt av advokatfirmaet, til [Nasjonale føringer for regulerte vassdrag](#) (datert 24.01.2014 og videreført 19.03.2019) fra KLD og ED, som sier at miljømål etter vannforskriften kan kvalifisere som «særlig tilfelle» etter vannressursloven § 66. NVE mener at både storørreten i Tyrifjorden og Randselva, og elvemuslingen i Randsfjorden og Randselva, begge er av nasjonal interesse. Vassdrag med storørret ble gitt størst verdi i Miljødirektoratet og NVEs arbeid med [revisjonsrapporten](#) i 2013, og senere har Norges spesielle ansvar for å forvalte store deler av den Europeiske elvemuslingbestanden fått økt fokus.

Til advokatfirmaets kommentarer knyttet til krafttap i saker med innkalling av eldre vassdragstiltak, viser vi til hva som er uttalt i kgl.res. «Konsesjon til Trælandsfos AS til fortsatt drift av Trælandsfos kraftverk i Kvina i Kvinesdal kommune», av 27.01.2023 (s. 61):

«Det fremgår at når tiltak er innkalt til konsesjonsbehandling er det også adgang til å nekte konsesjon. Dette tilsier at vilkårene som fastsettes ved innkallingsaker kan være relativt tyngende og kostbare for konsesjonæren, dersom det anses som nødvendig for at fordelene ved fortsatt drift skal være større enn ulempene, slik at konsesjon kan gis.»

NVE mener at hvert av de tre forholdene, storørret, elvemusling og vannforekomster i Randselva med miljømål i vannforvaltningsplanen, er sterke miljømessige hensyn og dermed *særlige tilfeller*. NVE vurderer for å sikre bestandene av storørret og elvemusling er det nødvendig å se tiltakene vassdragene i en helhet. Fordi hvert enkelt kraftverk og regulering påvirker vandringsforholdene og leveområdene til disse artene. Tiltakene kan alene, eller sammen med andre, måtte gjøre avbøtende tiltak. Dette underbygger behovet for en helhetlig vassdragsforvaltning.

NVE mener hensynene, som nevnt ovenfor, gjør at vilkåret om at det må foreligge «særlig tilfelle» er oppfylt for hvert enkelt av kraftverkene i Randselva, men også for kraftverkene samlet sett. NVE mener derfor at det er grunnlag for at kraftverket Bergerfoss I kalles inn til konsesjonsbehandling, for å kunne gjennomføre en konsesjonsbehandling for å finne gode løsninger som ivaretar leveforholdene for bestandene av storørret og elvemusling i de vassdragsdelene som blir påvirket av kraftverksdriften.

En konsesjon gir myndighetene hjemmel til å sette vilkår som kan bedre forholdene for fisk og elvemusling, slik som minstevannføring, opp- og nedvandringsveier, omløpsventil, krav om biotopforbedrende tiltak av ulik art og krav knyttet til drift av kraftverket. En konsesjon gir også myndighetene hjemmel til å følge opp tiltak med godkjenning av detaljerte planer, mm.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Eventuelle pålegg om tiltak gjøres etter en nøye avveining mellom kostnadene ved gjennomføringen og ventet effekt for miljøverdier.

Vi viser igjen til vedtatt vilkårsrevisjon for reguleringen av Randsfjorden, om også bidrar til helhetlig vassdragsforvaltning.

NVE finner ikke grunn til å kommentere ytterligere på Borchs kommentarer om uenighet i NVEs vurderinger om istandsettingen av det havarerte Bergerfoss I, jf. vårt brev av 14. november 2014 (vår referanse 202306962-11). Innkallingen til konsesjonsbehandling vil dekke også dette forholdet.

Konklusjon

NVE vedtar at kraftverket Bergerfoss I kalles inn til konsesjonsbehandling i medhold av vannressursloven § 66. Einar Michael Borch skal utarbeide en konsesjonssøknad der forslag til løsninger som ivaretar leveforholdene for bestandene av storørret og elvemusling i vassdraget inngår. Søknad om konsesjon etter vannressursloven § 8 skal utformes med utgangspunkt i dette vedtaket og sendes NVE innen 1. januar 2026.

Videre saksgang

NVE ber om at Einar Michael Borch utarbeider en konsesjonssøknad som skal sendes NVE innen 1. januar 2026. Søknaden skal sendes til NVE for kvalitetskontroll før det endelig godkjennes og sendes på høring til berørte parter for uttalelse. Søknaden vil også legges ut til offentlig ettersyn og kunngjøres i lokalpressen. NVE ønsker å behandle alle konsesjonssøknadene for kraftverk i Randselva og vilkårsrevisjonen for reguleringen av Randsfjorden parallelt. Det vil etter høringen bli foretatt en befaring i området, før NVE fatter vedtak.

Søknaden skal ta utgangspunkt i vår veileder for [Konsesjonssøknad for vannkraftanlegg](#), men tilpasses etter behov. Temaer som ikke er relevant for denne saken kan utelates.

Ved utarbeidelse av søknaden skal det legges vekt på de forholdene som fremgår av kravdokumentene, vårt varsel og dette vedtaket. Tiltak for å ivareta bestandene av storørret og elvemusling skal være hovedtema i søknaden. Kostnader og ventet miljøeffekt skal være synliggjort. Dersom enkelte tiltak kan gjennomføres i medhold av vilkår i en konsesjon på et senere tidspunkt bør dette også omtales. Fagspesifikk kompetanse knyttet til akvatisk biologi er spesielt relevant for utarbeidelse av søknaden.

Ta gjerne kontakt med vår saksbehandler for å avklare innholdet i dokumentet.

Klageadgang

Se siste side om klageadgang.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Med hilsen

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Brit Torill Haugen
seniorrådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

Moe-Bergerfoss 1

Kopimottakerliste:

NVENorges vassdrags-
og energidirektorat

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.